

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Communis & verior sententia oppositum asserit. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Damasce.

Secundo Damascen. i. de fid. c. i. Nemo est, inquit, mortalium, cui non hoc ab eo naturaliter instum sit, ut Deum esse perfectum habeat, quin ipse quoque res condita, earumque conservatio, atque gubernatio divina natura maiestatem predicant. Vbi Damascenus præter notionem Dei, quam ex creaturis comparamus, aliam esse dicit inditam nobis à natura, sicut Nazian. & Elias dixerunt: quæ sane notio natura indita non esset, nisi Deum esse nobis esset per se notum.

Hieronymus.
Iob 3.

Tertio Hieron. in illud Iob 36. Omnes homines vident eum: ita loquitur, Per naturam bonum notitia creatoris inest cordibus hominum, & quamvis aliquis tam pravius sit, & frigidus, ut alienus esse studeat à creatore suo: nullus tamen est, qui se abscondat à calore eius. & in Cōmen. epist. ad Galat. qui habentur in 6. tom. in illud c. i. Cum autem placuit ei, inquit: Ex quo perspicuum est, naturam omnibus Dei inesse notitiam. Nulla autem notitia natura nobis inest, nisi eorum, quæ nobis sunt per se nota erga Deum esse, est nobis per se notum.

Anselmus.

Accedit Anselmus, qui in libro pro insipiente, de Deo, qui est maius quid, quam excogitari potest, ita scribit: Postremo quod tale sit illud, ut non possit, nisi max. cogitatum indubitabilis existentia sue certo percipi intellectu, in dubio aliquo probandum mihi est argumento. Quibus verbis non proponit, se probaturum, Deum esse rem illam, qua maiore excogitari non possit, sed ait, statim absque ullo alio, cuilibet intellectui apparere id esse in rerum natura, quo maius excogitari non potest, & in Prologo c. 3. explicat quo pacto possit cogitari, Deum non esse: c. autem 4. demonstrat, insipientem in corde suo dixisse, Non est Deus, quia non cogitavit ullo modo rem ipsam, quæ est Deus, sed vocis tantum conceptum habuit. Ex quo inferre, nullum esse, qui cogitare possit Deum non esse, si semel concipiat, quid nonne Deus, significetur. Nec loquitur de conceptu proprio, quem intuitivum appellamus, sed de quocunque alio conceptu rei distincto à conceptu vocis, quem de Deo habemus ut optime notavit Agidius: quod sane verum non esset, nisi propositio illa Deus est, esset per se nota.

Agidius.

Argent.

Probat
ratione.

Ratione quoque Agidij, & Argentinæ probatur. Propositio per se nota ex tribus dignoscitur. Primo, si prædicatum est de ratione subiecti: hoc autem in prædicta propositione reperitur. Secundum, si talis est, ut directe negari non possit, quantum non directe interdum negari solet. Dico, non directe, hoc est, significato vocum non plene intellecto: hæc autem propositio, Deus est, à nemine negari potest, si rem significatam intelligat, ut docuit Anselmus. Tertio, si veritas propositionis ita manifesta est, ut quilibet statim iudicet esse veram, si intelligat, quid significet: sicut docuit Boethius de Hebdomadibus in libro, An omne quod est, sit bonum, circa principium illius, quæ conditio recidit in secundam, ac proinde eodem modo conveniet propositioni, Deus est. Addunt nihilominus Albertus, Agidius, & Thomas de Argent. eam propositionem esse per se notam non quidem omnibus, sed sapientibus, & sanæ mentis, qui percipiunt vocum significatum: nam ut docet Boet. eo loco, communis animi conceptio dupliciter potest esse per se nota, primum omnibus absque ullo discrimine hominibus; deinde solum sapientibus.

Boethius.

Communis, & verior sententia oppositum asserit.

Communis, & verior sententia, in qua ceteri Scolastici conveniunt, affirmat eam propositionem, Deus est, non esse viatoribus hominibus per se notam: non dico non esse per se notam absolute, sed solum viatoribus, in hoc enim reliqui omnes Scolastici consentiunt. An vero absolute sit per se nota, variant inter se. Hanc sententiam sic explicatam tradiderunt S. Thom. in hoc artic. & 1. contra gent. c. 10. & 11. & Ferrar. ibidem; Ricar. in 1. d. 3. art. 1. q. 2. Okam, q. 4. post medium Dur. q. 3. Gab. q. 4. art. 2. Scot. in 1. d. 2. q. 2. §. Ex his ad questionem. Gregor. q. 1. art. 2. Bassolis q. 2. Capreol. q. 2. art. 1. concl. 3. Henric. in Summa art. 22. q. 2. Caiet. & recentiores Theologi in hunc art. In ea tamen confirmanda non consentiunt Doctores citati: variant enim in definienda propositione per se nota.

S. Thom.
Ferrar.
Ricar.
Okam.
Dur.
Gabr.
Scotus.
Gregor.
Bassol.
Capreol.
Henric.
Caiet.

Imprimis autem S. Tho. in confirmationem huius sententiæ præmittit, propositionem per se notam eam esse, in qua prædicatum est de ratione subiecti: quam definitionem, ut minus sufficientem impugnant Scotus, Gregor. & Aureolus, nam sicut propositio, in qua prima passio de definitione primi, & adequati subiecti prædicatur, est propositio medio vacans, & prima, sic etiam erit per se nota: id quod ingenue fatentur Caietanus, & Ferrar. locis cit. Excusant vero S. Thom. quod ille hoc loco non tradiderit definitionem propositionis per se notæ, sed solum dixerit, tunc quidem esse propositionem, cum prædicatum est de ratione subiecti, in quo veram, & sufficientem causam, non autem adequatam, & propriam propositionis per se notæ assignavit. Omnis enim propositio, in qua prædicatum est de ratione subiecti, est per se nota, non contra. Quod si alibi hoc eodem modo definitum est à B. Thoma propositio per se nota, intelligi debet ea definitio, ut admovent Caiet. & Ferrar. addita particula formaliter, vel virtualiter, vel proxime, vel remote. Hoc dicunt propter propositionem per se notam in qua prima passio de definitione subiecti prædicatur, quæ est de ratione ipsius saltem virtualiter, vel remote.

Quid sit
propositio
per se nota
secundum
S. Thom.

Hoc iactō fundamento docet S. Doctor hanc Propositionem, Deus est, secundum se esse per se notam, eo quod prædicatum est de essentia subiecti, nobis tamen non esse per se notam propter defectum nostri intellectus: quia non cognoscimus de Deo, quid sit, ac proinde ratione aliqua ad assensum illius indigemus: quæ aliqui perfecte intelligenti esset per se nota. Cum S. Thoma faciant Capreolus, Caiet. Ferrar. & recentiores.

Ratio S.
Thomæ.

Contra vero Scotus in ea questione, §. Quoniam secundum: affirmat propositionem per se notam frustra distinguere in eam, quæ est secundum se, & nobis: sed per se notam esse, quæ à quocunque intellectu perfecte cognitis terminis per se vera indicatur; atque ita docet, hanc propositionem, Deus est, esse per se notam absolute; nobis tamen non esse per se notum, Deum esse; in quo, ut dixi, auctoribus huius sententiæ consentit: non tamen propterea distinctionem illam propositionis per se notæ sequitur, quam proxime improbaverat, sed inquit in nobis viatoribus, quibus

Scotus.
Sententia
Scoti de hæc
re.

quibus non est per se notum, Deum esse, aliam esse propositionem, in qua esse, seu existentia de conceptu obiectivo, quem de Deo habemus, predicatur; aliam vero in Beatis, quæ ipsi est per se nota; quia perfectæ, & quidditative termini sunt apprehensi.

Politemo Gregor. quina 1. art. 1. Gab. quina 4.
art. 1. Okam, & Ballios, locis allegatis, dicunt,
propositionem per se notam esse, ad cuius assen-
sum sufficit notitia suorum terminorum, siue in-
tuitiva, siue abstractiva: neque diuidunt in per
se notam, & secundum se, & nobis: sed per se no-
tam dicunt ei esse, cui apprehendendi terminos
illius intuitiva, vel abstractiva, abque alio nota
est. Quare in eorum sententia propositio per se
nota non dicitur absolute, sed relate ad cognos-
centem.

Adiungit deinde significatur huius propositionis, *Deus est*, esse per se notum videnti ipsam, sed nobis abstractivè cognoscentibus non esse: dualque esse propositiones, alteram in mente videntis Deum, alteram in mente viatoris. Quare licet eadem res significata possit dici natura sua per se nota, nobis autem non item; non tamen eadem propositio hoc modo distingui debet, cum non sit eam conceptus in prædicato, & subiecto respectu videntis Deum, & respectu viatoris. Quod si intelligant de ipsa connexione, & conceptus, quatenus includit modum concipiendi, horum sententia, in qua etiam scriptis consentit, mihi probatur. De rebus igitur ipsis rectè dici potest, quædam esse natura sua per se notas, non autem nobis, alias vero etiam nobis esse per se notas: quemadmodum Aristot. 1. Poster. cap. 2. dixit, quædam esse notiora natura sua, quædam nobis: inquit, *Natura sua*, hoc est, respectu intellectus sine imperfectione: ait autem, *Nobis*, hoc est, intellectum cum imperfectione ex communicatione sensuum. Quocirca horum sententia, in qua etiam conveniunt Henticius ab opinione S. Thomæ, & aliorum re ipsa non differt.

Hac igitur omiffa contentione certum eft, id non efle per fe notum, quod non ex terminis fuis, fed per aliud notum eft. Quare fi Deum efle, per aliud nobis innotefcit, non erit nobis per fe notum. Nobis autem innotefcere per aliud, probat Gabriel primum quoniam de propofitione em per fe aliquid nota non poteft ille dubitare, fed nos po-
Cur Deum
 eff., non fit
 nobis per fe
 notum.
 fumus dubitare de hac propofitione, *Deus eft*, ergo nobis non eft per fe, fed per aliud nota. Deinde Theologi, & Philofophi fummi opere laborant, ut probeant efle vnum Deum: ergo id non eft viatoribus, per fe notum: quæ enim funt per fe nota, aut facile probantur, aut probatione non indigent.

C A P V T I I I.

Optima ratione predicta sententia probatur.

PRædictam sententiam censuo vtrioq; hæ-
tendum tamen non satis probatam esse. Primū
enim ex eo, quod non habeamus conceptum Dei
proprium, & quidditativum, non inferitur, Deum
non esse nobis per se notum. Illud enim prin-
cipium, *Quodlibet est, vel non est*, sub quo Angelus,
& ipse Deus continetur, est nobis per se notum:
ergo est etiam per se notum, Deum esse vel non
esse, cum tamen Dei conceptum proprium non
habeamus: simile est illud, omne incorporeum

loco corporeo non commensuratur, & tamen rei
incorporeæ cōceptum quidditativum non habemus.

Deinde prior ratio Gabrielis solum probat, insipientibus, & male affectis per se non innotescere, Deum esse: hi enim solum sunt, qui dubitare possunt: opposita autem opinio non affirmat omnibus, sed sapientibus, & bene affectis esse per se notum. Neque quicquam obstat quod aliqui dubitauerint, vel etiam opinati fuerint plures esse Deos, nunc enim non de vnitatis, sed de existentia Dei controversia est. Quodsi bene affectis, & dispositis aliquando subrepat de hac re aliqua dubitatio, non impeditur, quia illis esse per se notum: hoc enim contingit, dum res a sensu remota est, si leui consideratione mens ipsi adhaereat, cum tamen illam plene considerat, cessat omnis dubitatio. Posterior etiam ratio Gabrielis nihil aliud probat: non enim difficile est, demonstrare Deum esse, nisi insipientibus, & obstrictis in malo.

Vnicuique ratio est, quæ hanc sententiam optime comprobat. Præmitten dum autem est, Deum in se absolute esse ab omni relatione ad creaturas, vt dicitur 1. 4. cap. 6. ostendimus, à nobis tamen non cognosci nisi relate ad ipsas; quare omnia nomina Dei aliquod genus relationis aut dominij, aut causæ, aut alterius rationis denotant, vt inductione constat: quo fit, vt nulli possit proponi hæc veritas, *Deus est*, ita absolute, quin significatum nominis, *Deus*, relate concipiat ad vniuersum, vel per modum Domini, vel Principis, &c. sic ergo non solum Deum, sed alia etiam creata concipit, quorum Deum, & Dominum agnoscit.

Ex hoc fundamento prædicta sententia monstratur: si enim audita hac propositione, *Deus esse*, absolute, & sine ulla relatione ad creaturas, *Deus* a nobis cognosceretur, non esset nobis per se notum *Deum esse*, non solum evidenter, sed neque probabiliter: sicut quædam primæ opiniones per se probabiles esse solent. Id quod satis manifestum est. Cum vero *Deus* relate ad creaturas semper apprehendatur, etiam si abque labore, & assidua disciplinæ exercitatione statim assentiamur, & iudicemus *Deum esse*, non propterea est nobis per se notus: ex ip[s]is namque creaturis, per ordinem ad quas *Deus* cognoscitur, subita quadam ratiocinatione prædictæ propositioni assensum præbemus. Quocirca, sicut impossibile est, *Deum* a nobis cogitari pro hoc statu, nisi relate ad creaturas, scietiam fieri nequit, ut per se, & non per alias nobis innotescat. Hæc ergo vniuersi machina, hæc celorum moles, & amplitudo subito quodam discursu nos ducit in cognitionem alicuius omnium Imperatoris, & gubernatoris: quam facile notitiam ideo Epicurus appellauit anticipationem quandam sine doctrina animis hominum à Deo impressam: Hieronymus autem Damascenus, & Elias naturaliter insitam, Nazianzenus denique naturalitate homines edoctos, & imbutos esse dixit, quod talis notio non indigeat assiduo labore disciplinæ, sicut aliæ veritates, sed illico ip[s]o naturæ lumine ex rebus creatis colligatur.

Verum quia Daſcenus duplicem Dei notionem videtur assignare, quandam naturaliter nobis insitam, quãdam vero ex ipsarum creaturarum conſervatione, & gubernatione deductam :

Ratio vera
adducitur.

Deum ſemper
per relatē
cōcipimus.

Per alia &
se cognosci-
tur Deus.

Episcopus.

Hierony.
Damasc.
Elias.
Nazianz.

Damascen